

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

بنیاد دانشنامه نگاری ایران

فرهنگ اصطلاحات توسعه روستایی

دکتر مسعود رضایی

عضو هیئت علمی بنیاد دانشنامه نگاری ایران

۱۳۹۰

رضایی، مسعود، ۱۳۵۷-

فرهنگ اصطلاحات توسعه روستایی / مسعود رضایی. - تهران: بنیاد دانشنامه نگاری ایران، ۱۳۹۰.
شانزدهم، ۸۴، ۱۸۸ ص. — (کتابخانه بنیاد دانشنامه نگاری ایران؛ ۴۳)

ISBN: 978-964-5515-31-5

Masoud Rezaei, Dictionary of Rural Development

ص.ع. به انگلیسی:

عنوان دیگر: فرهنگ اصطلاحات توسعه روستایی (فارسی - انگلیسی؛ انگلیسی - فارسی)

کتابنامه: ص.خ - ز

۱. عمران روستایی - واژه نامه ها - انگلیسی ۲. زبان انگلیسی - واژه نامه ها - فارسی
۳. فارسی - واژه نامه ها - انگلیسی ۴. عمران روستایی - اصطلاح ها و تعبیرها الف. عنوان

۳۰۷/۱۴۱۲۰۳ HN ۴۹۸/۱۵۶ ۱۳۹۰

کتابخانه ملی ایران ۲۴۵۰۵۲۰

حق چاپ برای بنیاد دانشنامه نگاری ایران محفوظ است.

فرهنگ اصطلاحات توسعه روستایی (فارسی - انگلیسی؛ انگلیسی - فارسی)

مؤلف: دکتر مسعود رضایی

حروف نگار، صفحه آرا: فرشته اسدی جوزانی

طراح جلد و ناظر چاپ: ربابه ابوطالبی

چاپ اول: ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۶۰,۰۰۰ ریال

لیتوگرافی: تندیس

چاپ و صحافی: تندیس نقره ای

ISBN: 978-964-5515-31-5

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۵۱۵-۳۱-۵

بنیاد دانشنامه نگاری ایران

نشانی: تهران، سعادت آباد، بلوار فرهنگ، خیابان معارف

تلفن: ۲۲۳۷۶۰۶۱

نشانی اینترنتی: www.iecf.ir

نامه بنیاد

تألیف و تدوین دانشنامه در ساحت‌ها و زمینه‌های گوناگون از جهتی موجب تولید علم و از جهتی موجب ماندگاری داشته‌ها و یافته‌های بشر در طول تاریخ است. گسترش روزافزون و تخصصی شدن، به‌ویژه با نوآوری‌های علمی و کشف و توسعه مرزهای دانش، ما را بیش از پیش به تدوین این یافته‌ها و دستاوردهای ارزشمند نیازمند ساخته است. صدور حکم واحد پیرامون دستاوردهای علوم مختلف دیگر کاری قطعاً غیرعلمی است، همان‌گونه که قبول تعریفی واحد برای علوم مختلف نیز حکمی غیرمعتبر است. شاید بتوان در تعریف علوم به تعاریفی نزدیک به هم دست یافت که آن‌هم چندان دیرپای نیست. اگر تعریف فلسفه را بررسی و پرداخت به هستی و امور کلی بدانیم و ادبیات را به مضامین و مفاهیم ذوقی و عاطفی منحصر کنیم، این تعاریف هم چندان رهگشا نیستند، بلکه مرزبندی کلی و ترسیم خطوطی است برای جداسازی مفهوم علوم. درعین حال امروز این تعاریف چندان خلل‌ناپذیر و متقن نیستند، زیرا به هم‌آمیختگی و پیوند علوم و وجود و تولد صدها رشته بین‌رشته‌ای ما را از قبول احکام و تعاریف پایا و اختصاصی که به تلقی قدما مانع و جامع باشد به تردید می‌اندازد. دیگر نمی‌توان هر علمی را مختص یک کشور یا قوم یا منطقه دانست. اگر رشد و بلوغ و تعالی یک علم یا دانش در کشوری نسبت به دیگران بیشتر باشد، قطعاً از ثبات و انحصار طولانی برخوردار نخواهد بود. شاید روزی مدعی بودیم پزشکی علمی یونانی است و یا منشأ و مولد فلسفه یونان بوده است یا عرفان، علمی ایرانی است، یقیناً نتایج و دستاوردهای علوم را نمی‌توان از آن یک کشور یا قوم دانست. همان‌گونه که امروز مولانا، سعدی، فردوسی و حافظ در عین ایرانی بودن، جهانی نیز هستند. اگر جهان امروز نسبت به مولانا رویکرد و اقبال خاصی از خود نشان می‌دهد و چه بسا گمگشته خود را در اندیشه‌ها و آرای مولانا می‌جوید، ما نیز نمی‌توانیم از برکات و یافته‌های روشنگر و نجات‌بخش سایر کشورها در پزشکی، علوم، مهندسی، ارتباطات و غیره خود را محروم کنیم.

شرایط تاریخی و اجتماعی- سیاسی و موقعیت‌های فراهم آمده برای غیرایرانی‌ها به‌خصوص جهان غرب در توسعه مرزهای دانش و حتی تدوین و تألیف گذشته تاریخی علوم به‌خصوص ریاضی، فیزیک، شیمی و علوم پایه ما را بر آن داشته است که بر خوان نعمتی که دیگران در این زمینه‌ها گسترده‌اند، نشینیم، این بدان معنی نیست که ما در علوم، به‌خصوص علوم پایه دستی نداشته و قله‌ای از ایران بزرگ سر برنکشیده است.

درعین حال که به دیروز درخشان علمی ایران می‌بالیم و دل روشن می‌کنیم، اما خویش را از رویکرد به آثار ارزشمند علمی به‌خصوص دانشنامه‌های سایر کشورها محروم نمی‌کنیم. ضمن تقدیر از تمامی بزرگواران و شور و شوق علمی مقدسی که در دانشی مردان این سرزمین بزرگ شعله‌ور بوده است و با کمال احترام به اندیشه‌وران و دانشمندان امروز ایران- که خدایشان عمری به بلندای آفتاب عنایت کند- بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران بر سر آنست که در ادامه راه روشنی که آن عالم فرزانه، روان‌شاد استاد احمد بیرشک فراهمان ترسیم کرده است، با تألیف و تدوین و ترجمه دانشنامه‌های گوناگون در جهت فربهی و افزونی پیکره علوم در کشور نقشی ایفا کند. قرار هم نیست که این بنیاد تنها متولی تدوین و تألیف دانشنامه باشد. از آنجاکه واژه‌نامه‌ها و فرهنگ‌ها نیز با نقش واسطه‌ای خود، بنیان انتشار و توسعه علوم مختلف هستند و فرهنگ‌های تخصصی در هر رشته‌القبای زبان علمی آن رشته محسوب می‌شوند، ضرورت تهیه واژه‌نامه‌های تخصصی در کنار دانشنامه‌های تخصصی ملموس است. چاپ فرهنگ اصطلاحات توسعه روستایی نیز بی‌شک زمینه‌ای برای تدوین و چاپ دانشنامه توسعه روستایی در آینده خواهد بود.

وظیفه علمی و سیره اخلاقی خویش می‌دانیم از همه عزیزانی که ما را در انجام این مهم یاری نموده‌اند، قدردانی نماییم و از درگاه حضرت احدیت برایشان توفیق و شادکامی و سلامت و سرافرازی آرزو مندیم.

منوچهر اکبری

رئیس بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران

مقدمه

به‌طور کلی، توسعه به معنای از قوه به فعل درآوردن استعدادها و توانایی‌ها در بستری آزاد با هدف بهبود و پیشرفت زندگی انسان، به قدمت تاریخ جامعه بشری است، اما توسعه به مفهوم امروزی آن از جمله مفاهیمی است که بیش از هر موضوع دیگری در نیم قرن اخیر مورد توجه و بحث در محافل علمی مختلف قرار گرفته است. این موضوع که توسعه چیست و از چه راه‌هایی می‌توان به آن دست یافت، مدت‌ها مورد بحث دانشمندان و محققان بوده و در حال حاضر نیز بر سر این موضوع بحث و جدل فراوانی وجود دارد. اگرچه هنوز هم نمی‌توان برای توسعه تعریف واحدی ارائه نمود، اما تمام پژوهشگران و برنامه‌ریزان بر این باورند که توسعه جوامع بشری ضرورتی انکارناپذیر است. مروری بر ادبیات توسعه در طول تاریخ نشان می‌دهد که این مفهوم در دوره‌های مختلف از جنبه‌های متفاوت مورد توجه قرار گرفته است. بعد از جنگ جهانی دوم گرایش حاکم بر نظریه‌های توسعه بر مقابله با فقر و بهبود شرایط زندگی مردم استوار بود. به همین دلیل، در دهه ۱۹۵۰ و اوایل دهه ۱۹۶۰ توسعه به معنی رشد بیشتر بود و هدف اصلی دولت‌ها افزایش تولید ناخالص داخلی بود و فقرا چشم به بهره‌مندی از رشد سریع بالا به پایین داشتند. در این دو دهه توسعه غالباً به عنوان یک موضوع اقتصادی مطرح بود و رشد اقتصادی از اولویت خاصی برخوردار گردید و شاخص‌های اجتماعی مانند فقر، بیکاری، شرایط سالم بهداشتی، مسکن و غیره در درجه دوم اهمیت قرار گرفت. در اواخر دهه ۱۹۶۰ یأس و ناامیدی حاصل از شکست در اهداف تعیین شده برای رشد و افزایش فاصله بین فقرا و ثروتمندان باعث طرح نظریه‌های جدید در توسعه گردید که این موضوع به معنی تغییر مفهوم توسعه در اوایل دهه ۱۹۷۰ است. بدین ترتیب تا اواخر دهه ۱۹۷۰ دیدگاه سنتی توسعه روستایی که متأثر از توسعه به مفهوم رشد اقتصادی بود، تغییر محتوا داد و مباحث سیاسی و اجتماعی نیز وارد بحث توسعه روستایی گردید. در

دهه ۱۹۸۰ توسعه به عنوان یک مفهوم چندبعدی که دربرگیرنده ایجاد بهبود در تمام سطوح زندگی مردم بود، مطرح شد. از این رو اندیشمندان توسعه را فرایندی تلقی کردند که باید در درازمدت انجام شود و به علاوه انسان در این فرایند باید هنرپیشه اصلی صحنه های توسعه باشد و توسعه به نیازهای مادی و معنوی انسان توجهی خاص مبذول کند. در این دهه پایداری به عنوان یکی از مهم ترین جنبه های توسعه مطرح شد و لزوم حفاظت از منابع طبیعی و بهره برداری از آن با در نظر گرفتن نیازهای نسل آینده به عنوان مفاهیم پایه وارد مباحث توسعه شد. در سال های اخیر توسعه پایدار به عنوان پارادایم غالب توسعه بوده و توجه به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به صورت هماهنگ مورد توجه قرار گرفته است. به موازات تغییر و تحول در نظریه های توسعه و بروز مسائل و مشکلات گوناگون مانند فقر مردم روستایی، بیکاری، رشد سریع جمعیت، مهاجرت، حاشیه نشینی شهری و غیره، روستاها در کانون توجه برنامه های توسعه قرار گرفتند و برنامه ریزان و متخصصان امر توسعه سعی کردند تا برنامه های گوناگونی را برای توسعه روستاها طراحی و اجرا نمایند. به نظر مایکل تودارو، ضرورت توجه به توسعه روستایی نسبت به توسعه شهری به این علت نیست که اکثریت جمعیت جهان سوم در مناطق روستایی قرار دارند، بلکه به این علت است که راه حل نهایی مسئله بیکاری شهری و تراکم جمعیت، بهبود محیط روستایی است. تأسیس مراکز و مؤسسات مختلف برای خدمات رسانی به روستاها، انجام پژوهش ها و مطالعات کاربردی در زمینه مسائل روستایی و راه اندازی رشته های مختلف مانند برنامه ریزی روستایی، جغرافیای روستایی، توسعه روستایی و غیره تنها بخشی از فعالیت های صورت گرفته در این زمینه است.

در کشور ما نیز با توجه به نقش و جایگاه روستاها در توسعه اقتصادی- اجتماعی و تعداد جمعیت ساکن در مناطق روستایی و مسائل و مشکلات موجود در این مناطق، ضرورت راه اندازی رشته توسعه روستایی از مدت ها پیش احساس می شد. در چند سال اخیر این نیاز مرتفع گردید و تعدادی از دانشگاه ها اقدام به راه اندازی این رشته در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری در زیرمجموعه گروه های علوم کشاورزی و اجتماعی نمودند. نیاز دانشجویان و کارشناسان مسائل روستایی به استفاده از متون انگلیسی و کمبود منابع مرتبط با توسعه روستایی، انگیزه لازم برای تدوین کتاب حاضر را فراهم نمود.

این کتاب با هدف گردآوری و تعریف واژه های تخصصی توسعه روستایی که در ادبیات علمی مربوطه در جهان متداول است، نگاشته شده است. در این کتاب سعی شده است از

بخشی‌نگری در زمینه توسعه روستایی اجتناب شود و تمام ابعاد جامعه روستایی به‌صورت یک کل مدنظر قرار گیرد.

در اینجا لازم می‌دانم از استاد فرزانه جناب آقای دکتر هوشنگ ایروانی عضو محترم هیئت علمی دانشگاه تهران که داوری این اثر را پذیرفتند و نقطه‌نظرات اصلاحی ارزنده‌ای را متذکر شدند، صمیمانه تشکر نمایم. همچنین مایلم از همکارانم در بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران به ویژه سرکار خانم فرشته اسدی جوزانی برای حروفچینی و صفحه‌آرایی و سرکار خانم ربابه ابوطالبی برای طراحی جلد کتاب قدردانی نمایم. از جناب آقای دکتر منوچهر اکبری ریاست محترم بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران و جناب آقای دکتر حسن ابراهیمی معاون محترم پژوهشی که زمینه چاپ این اثر را فراهم نمودند، نیز خاضعانه سپاسگزارم. از استادان و صاحب‌نظران عزیز تقاضا دارد از یادآوری نواقص کتاب دریغ نفرمایند.

مسعود رضایی

تابستان ۱۳۹۰

منابع

- آسایش، حسین. (۱۳۷۶). *کارگاه برنامه‌ریزی روستایی*، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- آسایش، حسین. (۱۳۸۴). *اقتصاد روستایی*، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ابطحی، علی، حاج‌رسول‌پناه، شاپور، حق‌نیا، غلامحسین، سیادت، حمید، کلباسی‌اشتری، محمود، و مفتون، منوچهر. (۱۳۸۳). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد دهم، خاکشناسی*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- احمدی، حسن، پیمانی‌فرد، بهرام، کوثر، سیدآهنگ و مهدوی، محمد. (۱۳۸۵). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد دوازدهم، مرتع و آبخیزداری*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ازکیا، مصطفی. (۱۳۸۴). *مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی توسعه روستایی*، تهران، انتشارات اطلاعات.
- ازکیا، مصطفی. (۱۳۸۷). *جامعه‌شناسی توسعه و توسعه‌یافتگی روستایی ایران*، تهران، انتشارات اطلاعات.
- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۶). *توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران*، تهران، نشر نی.
- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی توسعه*، تهران، انتشارات کیهان.
- ازکیا، مصطفی و ایمانی، علی. (۱۳۸۷). *توسعه پایدار روستایی*، تهران، انتشارات اطلاعات.
- ازکیا، مصطفی، زارع، عادل و ایمانی، علی. (۱۳۸۷). *رہافت‌ها و روش‌های تحقیق کیفی در توسعه روستایی*، تهران، نشر نی.
- اشراقی، منصور و غفاری، مهین. (۱۳۸۱). *واژه‌ها و مفاهیم مورد استفاده در نظام‌های بهره‌برداری کشاورزی*، تهران، معاونت ترویج و نظام بهره‌برداری وزارت جهادکشاورزی.
- افراخته، حسن. (۱۳۸۷). *مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های روستایی*، تهران، انتشارات گنج‌هنر.
- الماسی، مرتضی، برقی، علی محمد و توکلی، تیمور. (۱۳۸۵). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد نهم، ماشین‌های کشاورزی*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- بشیر، حسین. (۱۳۸۸). *واژه‌نامه پژوهش در علوم اجتماعی*، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).
- بیرو، آلن. (۱۳۷۰). *فرهنگ علوم اجتماعی*، ترجمه باقر ساروخانی، انتشارات کیهان.
- پاپلی یزدی، محمدحسین و رجبی سناجریدی، حسین. (۱۳۸۶). *نظریه‌های شهر و پیرامون*، تهران، انتشارات سمت.
- پاپلی یزدی، محمدحسین و ابراهیمی، محمدامیر. (۱۳۸۷). *نظریه‌های توسعه روستایی*، تهران، انتشارات سمت.
- پارسا‌پزوه، داود، دوست‌حسینی، کاظم و میرشکری، احمد. (۱۳۸۱). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد پانزدهم، علوم و صنایع چوب و کاغذ*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- پانندی، مکش و تواری، دیپعلی. (۱۳۸۵). *بازاریابی محصولات کشاورزی و روستایی: فرصت‌ها، چالش‌ها و راهکارهای تجاری*، ترجمه ناصر شاهنوشی، سیاوش دهقانیان و فرخ دین‌قزلی، مشهد، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- پانوف، میشل و پرن، میشل. (۱۳۸۶). *فرهنگ مردم‌شناسی*، ترجمه دکتر اصغر عسکری خانقاه، تهران، انتشارات سمت.

- پورطاهری، مهدی، سجاسی قیداری، حمدالله. و صادقلو، طاهره. (۱۳۸۸). *سنجش و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی، با استفاده از تکنیک رتبه‌بندی براساس تشابه به حل ایده‌آل فازی*، مجله پژوهش‌های روستایی، ۱، ۱-۳۰.
- جمالیان، جلال، دختانی، شهرام، شاهدی، محمد و لامع، حسن. (۱۳۸۵). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد هفتم، علوم و صنایع غذایی*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- جمعه‌پور، محمود. (۱۳۸۵). *مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی توسعه روستایی: دیدگاه‌ها و روش‌ها*، تهران، انتشارات سمت.
- جوانشیر، کریم، جزیره‌ای، محمدحسین، زیری، محمود، مخدوم، مجید و مروی مهاجری، محمدرضا. (۱۳۸۶). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد سیزدهم، جنگل و محیط‌زیست*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- چنابیار، جی‌بی. (۱۳۷۳). *مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی با تأکید بر جامعه‌شناسی روستایی*، ترجمه احمد حجاران و مصطفی ازکیا، تهران، نشر نی.
- چمبرز، رابرت. (۱۳۷۶). *توسعه روستایی اولویت‌بخشی به فقرا*، ترجمه مصطفی ازکیا، انتشارات دانشگاه تهران.
- حلم‌سرشت، پیروش و دل‌پیشه، اسماعیل. (۱۳۸۲). *فرهنگ اصطلاحات علوم بهداشت*، تهران، انتشارات چهارچوب.
- خلعت‌بری، فیروزه. (۱۳۷۱). *مجموعه‌ای مفاهیم پولی، بانکی و بین‌المللی*، تهران، نشر شبانویز.
- خوشخوی، مرتضی، سپاهی، علیرضا، گریگوریان، وازگین، تقضلی، عنایت‌الله و خلیقی، احمد. (۱۳۸۴). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد سوم، علوم باغبانی*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- راجرز، اورت‌ام. و شومیکر، اف. فلویید. (۱۳۷۶). *روانش‌نواوری‌ها و هیأتی میان‌فرهنگی*، ترجمه عزت‌الله کرمی و ابوظالب فنایی، شیراز، انتشارات دانشگاه شیراز.
- رضوانی، محمدرضا. (۱۳۸۷). *توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و قادری، اسماعیل. (۱۳۸۱). *نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی (نقد و تحلیل چهارچوب‌های نظریه‌ای)*، مدرس، دوره ۶، شماره ۲، ۲۳-۴۰.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و مهدوی، داود. (۱۳۸۵). *راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT دهستان لواسان کوچک*، فصلنامه مدرس علوم انسانی، دوره ۱۰، شماره ۲، ۱-۳۰.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا. (۱۳۸۲). *توسعه کشاورزی (مفاهیم، اصول، روش تحقیق، برنامه‌ریزی در یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی)*، تهران، انتشارات سمت.
- زاهدی مازندرانی، محمدجواد. (۱۳۷۶). *فرهنگ علوم اجتماعی*، تهران، انتشارات مازیار.
- ساروخانی، باقر. (۱۳۷۰). *درآمدی بر دایره‌المعارف علوم اجتماعی*، تهران، انتشارات کیهان.
- سپاسخواه، علیرضا، رحیمی، حسن، موحدانش، علی‌اصغر، صدقی، حسین، خلیلی، علی، علیزاده، امین و فرهودی، جواد. (۱۳۸۲). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد چهارم، آبیاری*، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- سراج‌زاده، حسین. (۱۳۷۲). فرهنگ آبخیزداری، مؤسسه انتشارات مدبر.
- سعیدی، عباس. (۱۳۸۶). مبانی جغرافیای روستایی، تهران، انتشارات سمت.
- سعیدی، عباس. (۱۳۸۷). دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، تهران، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
- سفیدبخت، نصرالله، نیکخواه، علی، زهری، مرادعلی، و افتخاری شاهرودی، فریدون. (۱۳۷۹). فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد پنجم، علوم دامی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- سلطانی، غلامرضا، و کوپاهی، مجید. (۱۳۷۹). فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد هشتم، اقتصاد کشاورزی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- سلمانزاده، سیروس. (۱۳۷۲). واژه‌نامه ترویج کشاورزی، انتشارات دانشگاه شهید چمران.
- سلمانزاده، سیروس، شهبازی، اسماعیل، کرمی، عزت‌الله و ملک‌محمدی، ایرج. (۱۳۷۹). فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد ششم، ترویج و آموزش کشاورزی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- سیف‌الدینی، فرانک. (۱۳۸۵). فرهنگ واژگان برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، تهران، آبیژ.
- شعبانعلی فمی، حسین، و جوبچیان، شهاب. (۱۳۸۶). فرهنگ توسعه کشاورزی و روستایی، تهران، مؤسسه فرهنگی منادی تربیت.
- صلیبا، جمیل. (۱۳۷۰). واژه‌نامه فلسفه و علوم اجتماعی، ترجمه کاظم برگ‌نهی و صادق سجادی، تهران، شرکت سهامی انتشار.
- فرهادی، مرتضی. (۱۳۸۷). واژه‌نامه‌ای بر مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی تعاون، تهران، شرکت سهامی انتشار.
- کشاورز، بهمن. (۱۳۷۰). فرهنگ حقوقی، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر.
- کلانتری، خلیل. (۱۳۸۰). برنامه‌ریزی و توسعه منطقه‌ای، تهران، انتشارات خوشبین.
- کمالی، کریم، باقری زنوز، ابراهیم و اسماعیلی، مرتضی. (۱۳۸۵). فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد یازدهم، حشره‌شناسی کشاورزی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- لانگ، کاترین ج. (۱۳۸۶). انقلاب کشاورزی، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، تهران، انتشارات ققنوس.
- لهسایی‌زاده، عبدالعلی. (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی کشاورزی، تهران، انتشارات اطلاعات.
- لهسایی‌زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی کشاورزی ایران، تهران، انتشارات سمت.
- لیس تورس، اماری، و روزاریو، روزاریو دل. (۱۳۷۵). جنسیت و توسعه، ترجمه دکتر جواد یوسفیان، تهران، انتشارات بانو.
- مجتبوی نائینی، سیدمهدی. (۱۳۷۲). فرهنگ اصطلاحات کار و تامین اجتماعی، تهران، مؤسسه کار و تامین اجتماعی.
- مخیر، بابا، آذری تاکامی، قباد، و محبوبی صوفیانی، نصرالله. (۱۳۸۵). فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد چهاردهم، شیلات، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- مطمی لنگرودی، حسن. (۱۳۸۶). برنامه‌ریزی روستایی با تاکید بر ایران، مشهد، انتشارات جهاددانشگاهی مشهد.
- و ثوقی، منصور. (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی و فرهنگی روستاها، تهران، انتشارات سازمان

هاشمی، مسعود. (۱۳۸۵). *فرهنگ جامع کشاورزی و منابع طبیعی*، جلد اول، تهران، فرهنگ جامع.

هاشمی، مسعود. (۱۳۸۵). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی*، تهران، فرهنگ جامع.

یزدی‌صمدی، بهمن،، مظاهری، داریوش،، ولی‌زاده، مصطفی،، رضایی، عبدالمجید،، وجدانی، پرویز،،

کوچکی، علی‌رضا و عبدمیثانی، سیروس. (۱۳۸۴). *فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی: جلد اول*،

زراعت و اصلاح نباتات، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

Ajami, A.I. (2005). From peasant to farmer: a study of agrarian transformation in an Iranian village, 1967–2002, *Int. J. Middle East Stud.* 37, 327–349.

Amid, M.J. (1990). *Agriculture, poverty and reform in Iran*, Routledge, London.

Anonymous. (1995). *Rural development handbook*. Ontario, Canada.

Anyaegebunam, C., Mefalopulos, P. & Moetsabi, T. (2004). *Participatory rural communication appraisal*, FAO, Rome, Italy.

Bonine, M.E. (2006). *The Iranian oasis settlement: Issues for sustainable tourism*, International Congress on Oasis and Sustainable Tourism, Elche, Spain.

Brown, D.L., & Glasgow, N. (2008). *Rural retirement migration*, Springer, USA.

Cheshire, L., Higgins, V. & Lawrence, G. (2007). *Rural governance: international perspectives*, Routledge.

Conyers, D. (1993). *Guidelines on social analysis for rural area development planning*, FAO, Rome, Italy.

Cramer, D., and Howitt, D. (2004). *The SAGE Dictionary of Statistics*, SAGE Publications, London, New Delhi.

Dalal-Clayton, B., Dent, D., & Dubois, O. (2000). *Rural planning in the developing world with a special focus on natural resources: lessons learned and potential contributions to sustainable livelihoods*, international institute for environment and development, London.

FAO (Food and Agriculture Organization). (2006). *Framework on effective rural communication for development*, Rome, Italy.

FAO (Food and Agriculture Organization). (2009). *Gender in agriculture*, Washington DC.

Gupta, V.K. (1995). *Concept and strategy of rural industrial development*, MD publication, New Delhi.

Haupt, A., and Kane, Th. (2004). *Population handbook*, fifth editions, Population Reference Bureau, USA.

Jafari, J. (2000). *Encyclopedia of tourism*, Routledge, London.

Johnston, R.J., Gregory, D., Pratt, G., & Watts, M. (2000). *The dictionary of human*

geography, Blackwell publishing, USA.

- Karl, M. (2000). *Monitoring and evaluating stakeholder participation in agriculture and rural development projects: a literature review*, FAO, Rome, Italy.
- Kulshrestha, S.K. (2006). *Dictionary of urban and regional planning*, Kalpaz publications, India.
- Kuper, A. & Kuper, J. (1985). *The social science encyclopedia*, Routledge & Kegan, London.
- Lowe, P., Ray, Ch., Ward, N., Wood, D., & Woodward, R. (1999). *Participation in rural development*, centre for rural economy, Ireland.
- MacKinnon, D. (2002). *Rural governance and local involvement: assessing state community relations in the Scottish Highlands*. *Journal of rural studies*, 18(3), 307-324.
- Modi, P. (2009). *Rural marketing: its definition and development perspective*. *International Journal of Rural Management*, 5(1), 91-104.
- Mohanty, S. (2004). *Institutional finance and rural artisans: progress, performance and prospects*, New Delhi, Delhi.
- Pandy, A., et al. (2005). *Dictionary of extension communication and rural development*. Kalyani Publishers / Lyall Bk Depot.
- Prasad, K. B. (2003). *Rural development: concept, approach and strategy*, Sarup & Sons, New Delhi.
- Prasad, R. R. & Rajanikanth, G. (2006). *Rural development and social change*, Vol. I, India: discovery publishing house.
- Ruben, R., Pender, J., and Kuyvenhoven, A. (2007). *Sustainable poverty reduction in less-favoured areas*, UK, Cromwell Press.
- Singh, K. (2009). *Rural development: principles, policies and management*, SAGE publication, India.
- Team of experts. (2002). *Advanced learner's dictionary of economics*. Anmol publications.
- Tracey-White, J. (2005). *Rural-urban marketing linkages*, FAO, Rome, Italy.
- Vogt, P. W. (1993). *Dictionary of statistics and methodology. A non-technical guide for the social science*, Newbury Park, CA: sage publication.
- Wearing, S. & Neil, J. (2000). *Ecotourism: impacts, potentials and possibilities*, Butterworth-Heinemann, Australia.